

SVENSKA MUSIKBIBLIOTEKSFÖRENINGEN

MUSIKBIBLIOTEKSNYTT

Nummer 1 2009

BIBLIOTEKSPOP I
STOCKHOLM

SVERIGES ENDA
MUSIKIKONOGRAF?

SMÅLANDS MUSIKARKIV

Musikbiblioteksnytt utges med 4 nummer/år av Svenska musikbiblioteksförningen

*Fé var en av de som spelade på Bibliotekspop.
Foto: Sonja Nettelblatt*

Omslagsbild: Hell on Wheels spelade på Stockholms stadsbibliotek. Foto: Sonja Nettelblatt

KALENDARIUM

12-14 juni 2009

Studiehögskola på Musikhögskolan
Ingesund

5-10 juli 2009

IAML-konferens i Amsterdam

Hösten 2009 i Göteborg

”Virtuoso skills for music enquiries”
Kurs

INNEHÅLL

3	Ordföranden har ordet	10	Gunilla Sergel
4	Smålands musikarkiv	11	Barbro Ward
6	Regionalt musikmöte	12	Ingalill Hagberg
7	Hela långa vägen från Sydney	13	Sveriges enda musikikonograf?
8	Bibliotekspop	16	Svenskt visarkivs vis- och låtregister

SVENSKA
MUSIKBIBLIOTEKS-
FÖRENINGEN
www.smbf.nu

www.iaml.info

MUSIK

BIBLIOTEKSNYTT

utges av Svenska musikbiblioteks-föreningen,
svenska sektionen av IAML,
International Association of Music Libraries,
Archives and Documentation Centres

ISSN 0283-104X

Redaktör och distr.: Lena Nettelblatt
Statens musikbibliotek Box 16326 103 26 Stockholm
08-519 554 10 lena.nettelblatt@muslib.se
Prenumerationer inkl. medlemskap:
enskilda 250:-, institutioner 400:-, veteraner 75:-
Plusgiro 65 21 22-3

KÄRA KOLLEGOR!

När jag skriver detta har vår årsmötesdag precis ägt rum. Jag tycker den blev mycket lyckad och vill återigen tacka Kerstin Carpvik och Lena Nettelbladt för att allt var så trevligt och välordnat. "Folkmusikkommissionens 100-årsjubileum" var kanske inte den mest rafflande rubrik vi satt på en kursdag, men det blev riktigt spännande tack vare våra goda föreläsare! En fråga som kunde tyckas oskyldig, nämligen "Vad är folkmusik?" visade sig vara både kontroversiell och mångfacetterad.

Under själva årsmötet gjorde jag, med hjälp av handuppräkring, en undersökning av hur många av deltagarna som använder vår webbplats, e-lista och blogg. Till min glädje tycktes det vara de flesta. Som ni har märkt har vi dessvärre problem med att hitta en redaktör för webbplatsen. Eftersom vi tycker det är angeläget att behålla den i någon form hoppas jag att styrelsen skall hitta en lösning under våren.

Birgitta Sparre hälsade oss alla välkomna till studiehelgen på Ingesund 12 – 14 juni. Jag kan intyga att Ingesund i juni är enastående vackert. Programmet har ni fått tillsammans med detta nummer av Musikbiblioteksnytt. Jag hoppas att så många som möjligt av er kan komma till vårt första internat! Vi kommer då också träffa representanter från de nordiska IAML-föreningarna, som kommer

*Pia i en bekväm ordförandeposition.
Foto: Robert Shekhter*

berätta om respektive lands förening. Vi får ju inte glömma att vi är medlemmar av en större IAML-familj!

Pia Shekhter

Redaktörens ruta

Jag vill tacka Astrid Evasdotter och Titti Källman som gjort Musikbiblioteksnytt tillsammans med mig. Vi har haft ett gott samarbete. I fortsättningen ska Kerstin Carpvik och jag göra tidningen. Gå gärna in på Musikbiblioteksbloggen och läs Pias mycket intressanta 17 inlägg från sin resa till Chicago. Det är lärorikt och roande. Om ni vill läsa om årsmötesdagen den 20 mars så finns det två inlägg på bloggen. Det ena är om själva årsmötet och det andra är om fortsättningen av dagen då Dan Lundberg, Mathias Boström, Veslemøy Heintz och Mattias Lundberg talade om Folkmusikkommissionen ur olika synvinklar. Ulrika Gunnarsson trallade så vackert och för er som missade det kan jag berätta att hon släpper en skiva med trall den 8 april.

Lena N.

SMÅLANDS MUSIKARKIV

Leif Carlsson

Smålands Musikarkiv i Växjö bildades 1992 och är ett i raden av regionala arkiv för musikaliska folkminnen och dokumentation av lokal musik. Arkivets primära mål är att vara en källa och en kunskapsbas för forskning inom och utveckling av det regionala musiklivet. Arkivets samlingar omfattar musik från både Småland och angränsande landskap. En viktig uppgift är att dokumentera både regionens musiktraditioner och ett nutida musikliv i alla sina olika uttryck.

En annan viktig uppgift för Smålands Musikarkiv är att ha en aktiv profil när det gäller att levandegöra samlingarna. Detta kan ske i form av publicerandet av böcker, häften och artiklar, men också genom konserter, kurser och föreläsningar. Arkivet har också en regelbunden CD-utgivning.

Folkmusiksamlingarna utgörs till största delen av bandinspelningar, handskrivet notmaterial, tryckta notböcker, samt kopior på källmaterial från andra arkiv med samma inriktning. Samlingarna består huvudsakligen av inspelat material av främst småländska spelmän samt regionalt hemmahörande musikalier (noter). Det handskrivna notmaterialet är mycket omfattande och innehåller allt från originalnotböcker (spelmansböcker) från 1700-talet till nutida avskrifter ur andra äldre samlingar. Till samlingarna hör även förteckningar och kataloger över arkivets musikalier, liksom videoupptagningar, samt en del äldre filmer.

Dokumentation av dans är en viktig del av arkivets verksamhet. Materialet innehåller bl.a. en stor kopiesamling med dansuppteckningar från Småland och Öland. Smålands Musikarkiv har även ett fylligt bibliotek med en mängd böcker kring folkdans, historisk dans och danshistoria. I mitten av 1990-talet överfördes en stor samling kring folklig dans, som tidigare tillhört "Smålands distrikt av Folkdansringen" till Smålands Musikarkiv. Danssamlingarna består i övrigt av intervjuer, svar på frågelistor samt film, video och DVD.

Arkivet har också omfattande blåsmusiksamlingar, där basen utgörs av Kronobergs regementes gamla notbibliotek. Till blåsmusiksamlingarna hör också en mängd äldre och nyare arrangemang för mässingskvartetter och kvintetter, samt en rad donationer från olika musikkårer i södra Sverige. Ett utvecklat fungerande nätverk mellan samtliga blåsmusikaktörer i området, såväl musikkårer, musik och kulturskolor, brassband är upprättat.

Marknadsföring såsom hemsida och programförslag erbjuds aktörer, även nya projekt tillförs. Koralböcker och skolnoter för blåsare finns att låna, men också noter från den äldre musikkåren "Kronobergaren".

Under senare år har även samlingarna kompletterats med en omfattande dokumentation kring populärmusik och nöjestraktioner i södra Småland. Det insamlade materialet innehåller uppgifter om nöjeslivet i Kronoberg från 1920-talet fram till idag och är sökbart i en omfattande databas på Smålands musikarkiv. Populärmusikarkivet omfattar idag över 200 intervjuer, 1 200 fotografier, 250 fonogram (både kommersiellt utgivna och fältinspelningar), 8 000 tidningsurklipp och 1 000 dokument. Förutom det lokala materialet finns dessutom en större samling av svenska och utländska populärmusiknoter.

På Smålands Musikarkiv finns också omfattande samlingar med lokal och regional orkester-, kammar-, kör- och kyrkomusik från 1800- och 1900-talen. Bland dessa kan exempelvis nämnas Växjö Musiksällsks stora notsamling, Växjö Körsällsks samling och inte minst tonsättaren Einar Skagerbergs stora originalsamling.

Ett digitaliseringsprojekt påbörjades under 2008 för att säkerställa arkivets ljudinspelningar inför framtiden. Ljudinspelningarna består till stora delar av instrumental och vokal folkmusik med småländsk/sydsvensk regional anknytning. Men spännvidden är stor – det finns många unika intervjuer, olika radioprogram, orkestermusik samt orgelmusik från småländska kyrkor.

Migrering till CD-format och katalogisering av inspelningarna i en databas förbättrar och förenklar tillgängligheten av materialet. Källmaterialet består främst av rullband, kassettband och DAT-band, inspelade av Smålands musikarkiv eller Svenskt visarkiv. Det finns också donationer från radion och privatpersoner. En annan viktig del av projektet blir överföring av videoband till DVD. Videobanden innehåller främst värdefulla dokumentationer av dans.

Smålands Musikarkiv utgör numera en relativt självständig del inom Musik i Syd, men var tidigare en basenhet under länsutvecklingsavdelningen inom Landstinget Kronoberg. Den gamla anknytningen finns kvar genom att arkivets databaser och övriga IT-hantering hanteras av landstinget. Arkivsamlingarna i sig ägs också fortfarande av landstinget.

Henrys orkester från Alstermo spelade till dans på 1920.

REGIONALT MUSIKMÖTE

Christel Rosenborg
Solna stadsbibliotek

Ett första steg till att skapa ett nätverk för idéutbyte kring musikarbete på närmare håll, togs i våras, då Regionbibliotek Stockholm ordnade ett musikmöte för medie- och musikansvariga på kommunbiblioteken i Stockholms län. Mötet, som samlat ca 20 deltagare, hölls på Solna stadsbibliotek.

Ur programmet

Genusperspektiv på musik

Malin Olsson, musikintresserad gymnasiebibliotekarie i Solna och genusvetare talade om hur man kan studera musik ur genusperspektiv. Presentationen inleddes med ett fördomstest. Malin gjorde sedan nedslag i hiphop, reggae och annan populärmusik

Urval och inköp

Samtal kring avtal och inköpskällor och diskussion om hur biblioteken kan utveckla arbetet med musikmedierna var andra punkter på programmet.

Ungdomar och musik

Ungdomsbibliotekarie Karin Walterson presenterade ungdomshörnan Chill på Solna stadsbibliotek och Peter Eklund, SSB, berättade om hur PUNKTmedis arbetar med levande musik i biblioteket som ett sätt att få igång ungdomars engagemang.

Presentation av musikmedia

Visning av Solnas musikavdelning, som påbörjat en ny hyllplacering för noter enligt Gävle-modellen, dvs. efter genrer. Utlåningen av noter har ökat markant efter denna omflyttning.

Efter mötet konstaterades att fortsatt utbyte kring musiken önskas och en ny träff planeras i senare i höst på Läsesalongen.

Malin Olsson. Foto: Eva-Karin Winblad

HELA LÅNGA VÄGEN FRÅN SYDNEY

Christel Rosenborg
Solna stadsbibliotek

Hela långa vägen från Sydney, Australien kom Margaret Whittaker för att besöka olika musikbibliotek i Sverige. Margaret är bibliotekarie vid stadsdelsbiblioteket Glebe library i Sydney. Vi lärde känna henne där, när Australien var värdland för 2007 års IAML-konferens.

Sverige var första anhalten. Sedan gick resan vidare till Schweiz, England och USA.

Margarets idé är att staden Sydney ska inrätta ett publikt musikbibliotek för alla Sydneybor. För att samla underlag till detta förslag sökte hon ett stipendium som finansierade den 2,5 månad långa resan.

I Sverige besökte hon Gävle musikbibliotek, Statens musikbibliotek, Solna stadsbibliotek och Läsesalongen i Kulturhuset. Hon hade också ett kort möte med Inga Lundén på SSB. Eftersom Margaret bodde hemma hos mig i Nacka, besökte vi det nyinvigda biblioteket i Forum Nacka samt Dieselverkstaden.

Stockholm var vackert och soligt under den oktobervecka hon var här. Höstlov i sådana färger hade hon aldrig sett förut. Margaret är mycket musikintresserad och vi lyckades pricka in en orgelkonsert i St Jacobs kyrka och en tre timmar lång gratiskonsert på Nybrokajen, "Hommage à Gunnar de Frumerie", där flera av Sveriges allra bästa artister medverkade.

Margaret har beskrivit studieresan mycket utförligt på sin blogg: <http://muslibproject.blogspot.com>

Vid hennes besök på Gävle musikbibliotek gjorde Arbetarbladet ett reportage. Läs det!
<http://arbetarbladet.se/nyheter/gavle/1.170105?m>

Margaret Whittaker och Christel Rosenborg. Foto: Lennart Rosenborg

BIBLIOTEKSPOP

Lena Nettelblad

Statens musikbibliotek

Bibliotekspop i Rotundan, Stockholms stadsbibliotek

Två lördagar har besökare på huvudbiblioteket i Stockholm kunnat njuta rockmusik i Rotundan. Den 6:e december var den första konserten och då spelade Peter Morén, Twig, Elenette och Sad Day for Puppets. Alla fyra banden har bibliotekskoppling, musikerna jobbar eller har jobbat på bibliotek. Musikerna fick tipsa om sina favoritböcker på bibliotekets blogg <http://biblioteket.se/default.asp?id=90099&refid=90106>

Den andra konserten ägde rum 10:e januari och hade rubriken Bibliotekspop goes Bergman. Peter Sander från Nobelmuseet presenterade de tre banden med att de alla har ett förhållningssätt till Bergman genom det nordiska svårmodet. De tre var Promise and the Monster, Hell on Wheels och Fé. Promise and the monster består av Billie Lindahl, akustisk gitarr och Mattias Malm, elgitarr. Hell on Wheels spelar elgitarr, dragspel, bas och trummor och består av Richard Lindgren, Åsa Sohlgren och Johan Risberg. Deras musik får kategorin indie/powerpop på Myspace där du också kan se filmer från konserten. <http://www.myspace.com/bibliotekspop>. Fé står ensam på scenen med sin synt. Hans musik klassas electro/gothic/experimental. På stadsbiblioteket blogg kan man läsa att Fés favoritbibliotek är Vitterhetsakademins bibliotek på Storgatan. En fotoutställning om Ingemar Bergman fanns intill scenen. Efter konserten fick jag tillfälle att prata en stund med Billie Lindahl som spelar gitarr och gör låtarna i Promise and the Monster.

– Promise and the Monster har varit ett soloprojekt men jag börjar tycka att det är trist att spela själv. Mattias Malm, som spelade elgitarr här idag, tog kontakt med mig via Myspace och nu spelar vi ihop.

Hur kommer det sig att du spelar här på Bibliotekspop?

– Min sambo pluggar till bibliotekarie och han är med i bandet Elenette som spelade på förra Bibliotekspop. Jag pluggar det estetiska programmet på Södertörns högskola. Vi läser bland annat kulturteori och konstteori. Har just skrivit en C-uppsats om poeten Ann Jäderlund. Snart ska jag göra praktik på bokförlaget Vertigo.

Vad är ditt förhållande till Ingemar Bergman?

– Arrangörerna tyckte nog att min musik passar in på temat ”det svenska svårmodet”.

Bibliotekspop började med att Henrik Lindén, som arbetar på Nobelmuseets forskningsbibliotek, och hans fru Sara som arbetat på Stockholms stadsbibliotek kontaktade Caroline Karlsson och Sarah Markensten som arbetar på avdelningen för LÄSA. Stockholms stadsbibliotek är sedan 2007 organiserat utifrån besökarperspektivet i tre områden: LÄRA, LÅNA och LÄSA. Område LÄSA jobbar med evenemang, läsinspiration, läsecirklar, läslust. LÄRA jobbar med undervisning i databassökning, boktips till skolor och visningar av biblioteket. LÅNA jobbar förstås med allt som har med låneverksamheten att göra. I sektionen LÄSA pratar man om att Rotundan kan fungera som ”det tredje rummet”, mellanrummet som öppnar för oväntade möten. Det fanns därför inga hinder för en rockkonsert där. Henrik och Sara hade redan ett nätverk med kontakter som var vana att ordna konserter och kunde praktiska saker kring ljudteknik och marknadsföring. Bibliotekspop hade en minimibudget på ca 1000:- per tillfälle. Alla artisterna spelade gratis men fick STIM-pengar och eventuella taxipengar. Stadsbibliotekets marknadsavdelning gjorde flyers och affischer. Sara gjorde pressutskick och kontaktade media.

-Bibliotekspop blev en egen Facebookgrupp en månad före första konserten och vi lade även upp en sida på Myspace, berättar Caroline och Sarah. Numera har Stadsbiblioteket i Stockholm också en egen sida på Facebook.

Bibliotekspop fick stort genomslag i media. Gratis i Stockholm <http://www.gratisistockholm.nu/> kom och filmade och lade ut på sin sida. ABC-nytt och Radio Stockholm sände inslag och DN På Stan-bilaga, Svenska dagbladet, Metro och flera bloggare skrev. Det som drog flest besökare var nog Facebookgruppen för Bibliotekspop.

-Målet med Bibliotekspop var bland annat att förnya bilden av bibliotek och bibliotekarier.

Det var spännande att se att det tilltalade så många olika grupper, säger Caroline.

-Det var en härlig känsla att se att det var fullt i Rotundan och på gallerierna, säger Sarah. Konserterna var gratis. Vi nådde nog sådana som brukar gå på konsert men även tonåringar som inte kommer in på konserter med åldersgräns och småbarnsföräldrar som har svårt att komma iväg på konserter på kvällstid.

Kaffe serverades under konserterna.

-Det finns inga förbudsskyltar om kaffedrickande på biblioteket. Vi litar på besökarna och deras inbyggda vett och etikett, berättar Caroline.

-Nästan alla besökare och personal tyckte att det var en kul idé med konsert under öppettiden. Några i personalen var oroliga eftersom det kom så många, cirka 300 personer per konsert. Hur skulle vi göra vid en plötslig utrymning? Men alla visade god vilja. Detta med säkerheten löser vi till nästa gång. För vi planerar för en fortsättning till hösten och då ska vi satsa mer på att blanda in biblioteket i form av boktips, säger Sarah och Carolin. Många andra bibliotek har blivit intresserade av idén. Både i Finland (Library ten i Helsingfors) och i England finns det bibliotek med rockkonserter bland böcker och besökare.

*Promise and the Monster.
Foto: Sonja Nettelblatt*

*Sarah Markensten och Caroline Karlsson.
Foto: Lena Nettelblatt*

GUNILLA SERGEL 1927-2008

Mitt första möte med Gunilla var när hon och Per Halberg hade anställningsintervju med mig på Btj 1978. Vi fann varandra direkt och jag fick platsen som notkatalogisatör. Gunilla katalogiserade Lp-skivor för Btj:s sambindning och hon blev min lärare i katalogisering och formatering. På den tiden formaterade man på papper, som lämnades in till en stansavdelning, som sedan lade in posterna i Btj:s databas BURK. Vi fick ett intensivt samarbete och hade väldigt roligt. Gunilla var en stor personlighet. Hon gick inte utan skred drottninglikt fram i korridorerna, alltid lika elegant och vacker. Men bakom denna fasad fanns en varm, generös och humoristisk person. Första gången jag var hemma i hennes vackra hem var när vi skulle ha fackmöte på Btj. Typiskt nog så tyckte Gunilla att det här blir nog inte så kul utan vi måste hem till mig först och ta en sherry. Gunilla, som var i direkt nedstigande led släkt med Tobias Sergel hade en mängd av hans verk hemma hos sig. Glatt konstaterade hon för en storögd Britt att detta är originalet, kopian hänger på Nationalmuseum. Fackmötet har jag inte så mycket minne av!

Det kom att bli många glas sherry och mycket skratt hemma hos Gunilla under vår vänskap. Gunillas hem blev också en samlingspunkt där vänner fick en drink före Btj:s årliga firmafest.

I början av 1980-talet kom de nya katalogreglerna AACR2 till Sverige. Gunilla och jag blev medlemmar i den musikgrupp, som utformade den svenska varianten av musikdelen. I denna grupp var Anders Lönn ordförande och våra resor till Stockholm blev många och diskussionerna långa och intressanta. Gunilla var naturligtvis mest insatt i katalogisering av ljudupptagningar och gjorde bl. a. ett utarbetat förslag tillsammans med Sune Hoffsten. I samma veva kom det nya klassifikationssystemet med en mycket utbyggd musikdel och vi blev även involverade i detta. Hela 1990-talet satt vi för Btj:s räkning i "SAB:s kommitté för katalogisering och klassifikation. Musikgruppen."

På 80-talet påbörjades också arbetet med uniforma titlar. Gruppen som arbetade med detta bestod av förutom Anders Lönn och Inga-Lill Hagberg av Gunilla och mig. Vi träffades regelbundet på Anders arbetsrum i Stockholm och 1990 hade vi till slut gått igenom hela alfabetet. Detta firades ordentligt och samtidigt avtackade vi Gunilla som hade bestämt sig för att sluta. Arbetet togs över av Anders Cato och Christina Koch och det uniforma titelregistret trycktes och gavs ut av Btj. 1990 flyttade Btj sin verksamhet till ett nybyggt hus i utkanten av Lund och Gunilla ville inte följa med utan pensionerade sig. Hon hade då gift sig med Jan-Öjvind Swahn och hade annat att tänka på än katalogisering. Själv hade jag min familj i Malmö och tyvärr så fick vi inte längre så mycket tid för varandra. Men jag kommer alltid att minnas Gunilla som en duktig och kreativ musikbibliotekarie men framför allt som en väldigt god och generös vän.

Britt Roslund, Musikhögskolans bibliotek i Malmö

BARBRO WARD 1942-2008

1990 fick Barbro tjänsten som ansvarig för musikavdelningen vid Karlstads stadsbibliotek.

Att ta över efter den legendariska Birgit Lundmark var kanske inte så lätt, men Barbro och hennes kollega Inger Nordell fullföljde uppgiften på ett ypperligt sätt. Musikavdelningen fortsatte vara uppskattat av både professionella, amatörmusiker och nöjeslyssnare. Avlyssning från det stora beståndet LP-skivor drog många besökare och likaså det för ett folkbibliotek ovanligt stora beståndet av noter. Både karlstadborna och många bibliotek och institutioner utanför kommunen använde sig av musikavdelningens utbud och kunskap.

Barbros ambition var att utbudet skulle vara allsidigt, djupt och brett. Hennes specialitet var världs- och folkmusik. I januari 1991 gjorde cd-skivan sitt intåg på biblioteket. Utlåningen av detta nya media kunde börja direkt, eftersom Barbro och Inger hade varit förutseende och köpt skivor i ”smyg”.

Barbro var en mycket uppskattad arbetskamrat som var engagerad i många olika frågor. Hon var eldsjälens bakom olika musikprogram på biblioteket, var fackligt aktiv, och tog stort ansvar för sitt arbetslag och hela biblioteket. Barbro slutade sitt arbete på grund av sjukdom i februari 2007. Trots att hon var mycket sjuk bestod hennes stora musikintresse och hon åkte även sin sista sommar på en folkmusikfestival.

Bibliotekschef Kerstin Hed berättar: När jag som ny chef började arbeta i Karlstad för fem år sedan var Barbro en stor tillgång och hjälp. Hon brydde sig verkligen i olika frågor. Ibland kunde hon undra om hon var jobbig som alltid la sig i – men hennes åsikter var alltid värda att lyssna på. Barbro tillhörde den ovanliga skara som kunde skilja på chefsrollen och individen. Ibland kom hon in bara för att prata med mig – inte med sin chef. De samtalen saknar jag mycket.

Agneta Wahlstrand, Karlstad stadsbibliotek

INGALILL HAGBERG 1935-2009

Ingalill Hagberg föddes i Norrköping 1935. Hon studerade litteraturhistoria, musikhistoria och tyska vid Uppsala universitet. Ingalill hade absolut gehör och sjöng i altstämman i Uppsala Domkyrkokör. Hon började arbeta på Musikaliska akademiens bibliotek 1957. Hon arbetade åt den svenska RISM-kommittén som hade till uppgift att inventera musikaliskt källmaterial i Sverige. Det handlade om att förteckna teoretiska verk om musik samt noter i tryck och manuskript från tiden före 1800 av tonsättare födda före 1770. RISM står för Répertoire International des Sources Musicales. En kollega från RISM-tiden vittnar om att Ingalill var ”utomordentligt noggrann, snabb och duktig”. Ingalill arbetade också med fjärlån och med expeditjonsarbete innan hon tog över inköpsansvaret för noter och notkatalogisering. Vi andra katalogisatörer lämnade våra högar med katalogiserade noter till henne och hon rättade noggrant varje katalogisering. Katalogkorten skrev vi på maskin innan vi började lägga in i Libris 1989. Ingalill hade full kontroll på alla stående order som biblioteket har från olika förlag som ger ut tonsättares samlade verk och andra monumentautgåvor. Hon katalogiserade själv alla dessa dyrgripar som ofta är väldigt krångliga att katalogisera. Vi kunde alltid fråga henne till råds när vi brottades med klassifikationen till olika cantica såsom magnificat, benedictus, nunc dimittis eller andra lovsånger. En kortare tid var hon tjänstledig för att vara musikansvarig vid Tyresö folkbibliotek. Ingalill var mycket språkkunnig, kunde både tyska, engelska och latin. Körmusik låg henne varmt om hjärtat. Själv sjöng hon i Tyska kyrkans kör och senare i World Festival Choir. Hon var med och sjöng tillsammans med Pavarotti i Verona 1990 och bar stolt en t-shirt med trycket ”Jag har sjungit med Pavarotti”. Ingalill hade ett fint förhållande till sina syskon och syskonbarn och visade gärna fotografier på de små. Hon gick i deltidspension 1996 och slutade hos oss år 2000. Då hade vi en stor fest och jag tror att hon kände sig mycket hedrad.

Ingalill Hagberg. Text och Foto: Lena Nettelbladt

SVERIGES ENDA MUSIKIKONOGRAF?

Text: Lena Nettelbladt och Ingebjørg Barth Magnus

Ingebjørg Barth Magnus är sedan många år verksam vid Statens musikbibliotek, där hon arbetar med musikikonografi. En musikikonograf analyserar bilder med musikinnehåll och försöker utvinna kunskap av bilden som kan vara av intresse för musikvetenskapen. Det kan gälla instrument, uppförandep Praxis, typ av ensembler eller annat. Men en musikikonograf är också intresserad av vem som musicerar, var man musicerar och varför man musicerar. Detta kan man få reda på genom konsten. Är det arbetsmusik som avbildas, herdar ute i markerna som blåser horn och lurar? Eller är det kvällsunderhållning på säckpipa, nyckelharpa eller fiol i bondstugorna? I konsten avbildas musicerande vid bröllop, gästabad och ceremoniell musik till kröningar och andra offentliga tillställningar. Musikikonografi är särskilt viktigt när det gäller äldre tider – i synnerhet där de skriftliga källorna är magra.

Kan du berätta lite om din bakgrund?

Jag föddes i Stavanger i Norge 1943 och där gick jag latinlinjen i Katedralskolan. Sedan gifte jag mig med en svensk man och flyttade till Stockholm, där jag först läste klassisk fornkunskap och grekiska; senare kompletterade jag detta med konst- och musikvetenskap.

När började du arbeta på biblioteket?

1979 fick jag anställning vid dåvarande Svenskt musikhistoriskt arkiv (SMA) nästan samtidigt som min kollega, Inger Enquist. Svenskt musikhistoriskt arkiv startades 1965 med medel från humanistisk- samhällsvetenskapliga forskningsrådet och med uppgift att dokumentera svensk musik. Senare slogs SMA ihop med Musikaliska akademins bibliotek, nuvarande Statens musikbibliotek. På SMA fanns en musikikonografisk bildkatalog och vårt arbete bestod i att katalogisera bilder av alla de slag – kyrkokonst, oljemålningar, akvareller, gravyrer – och med alla sorters motiv – dansande björnar, gatumusikanter, militärparader, orgelfasader och porträtt. Vi satt tillsammans vid ett stort bord ute på Strandvägen, där vi höll till då, med bilder utöver hela bordet, och med varsin kaffekopp mitt bland bilderna. Och hade fantastiskt roligt! Senare fick Inger andra arbetsuppgifter och jag blev ensam om bilderna. I detta bildarbete har jag haft stor nytta av det jag lärde mig av professor Säflund när jag läste klassisk fornkunskap. Där hade vi interpretationsövningar som gick ut på att se på bilder, exempelvis vas målningar eller en stenbit och försöka förklara vad man såg utan att ha förutfattade meningar. Han lärde oss att ha en väldigt kritisk blick utan ”glasögon”.

Det finns internationella regler för hur vi ska katalogisera bilderna. Reglerna har utarbetats av RIDIM (Repertoire International d'Iconographie Musicale Se: <http://www.ridim.org/>). Vi skrev på maskin på specialbeställda kort från USA och skickade en kopia till RIDIM-kommittén i New York. Varje kort innehåller uppgift om konstnär, titel eller beskrivning av bilden på både svenska och engelska, tillkomsttid och plats, uppgift om vilken teknik bilden är gjord i samt storlek på bilden. Ett litet fotografi av bilden klistrade vi på kortet med hjälp av strykjärn. Varje kort fick också ämnesord efter en särskild ämnesordstesaurus som vi utarbetade under mycket pust och stön. Det kan vara flera ämnen, exempelvis dansande björn och gatumusik. Ämneskortet är kopior av huvudkortet. På baksidan av kortet finns det uppgifter om var man hittar källmaterial, om man hittat uppgifter om bilden någonstans. Vi hyrde en professionell fotograf som hette Owe Rosén. Han blev utskickad till medeltida kyrkor runt om i landet för att ta bilder av musikmotiv. Under flera år åkte han runt och fotograferade men det blev dyrt så senare åkte vi själva ut och fotograferade. Andra bilder har vi fått köpa från olika museer till exempel Nationalmuseum, Nordiska museet, Uppsala universitetsbiblioteks kart- och planschsamling och många museer och hembygdsgårdar runt om i landet. Bara de bilder som vi själva har fotograferat kan vi sälja till kunder. När vi får frågor om de andra bilderna som vi har registrerat, måste vi hänvisa till den institution som äger bilden. Det är en väldigt dyr katalog, varje bild från Nationalmuseum kostade 100:-. Ungefär år 2002 blev det katalogstopp på grund av att bilderna är så dyra. Därefter har inga nya bildkatalogiseringar gjorts. På sikt ska katalogen digitaliseras.

Berätta om boken som du och Birgit Kjellström gjorde om musikmotiv

Det var den svenska RIdIM-kommittéen som tog initiativ till arbete med medeltida kyrkokonst såsom altarskåp, kalkmålningar och skulpturer. Boken bygger delvis på bilder som redan var fotograferade av ATA (Antikvariskt Topografiskt Arkiv), som har fotograferat alla medeltida kyrkor. Med dessa bilder som utgångspunkt kunde vi skaffa egna bra fotografier av själva musikmotiven. Resultatet blev en ganska stor utökning av bildkatalogen och en bok: Musikmotiv i svensk kyrkokonst – Uppland, som kom ut 1993 <http://libris.kb.se/bib/1768777> . Den innehåller mest kalkmålningar, med även altarskåp och en och annan stensulptur. Här finner man lekare med olika instrument, bönder som spelar säckpipa eller dansar och, inte minst, musicerande änglar, så kallade änglakerter. Dessa innehåller en mångfald olika instrument som i detta sammanhang ska ses som symboler för den rika himmelska klangen, och inte uppfattas som medeltida ensembler. Drolerier och grotesker är ett annat motiv: musicerande djur, djävlar, exempelvis bockar och grisar som spelar orgel eller säckpipa, apor, ekorrar...

Vad håller du på med nu?

Märta Ramsten på Svenskt visarkiv bad mig titta på musikmotiv i svensk folklig konst på bonad och vägg. Jag har inventerat bilder från Folklivsarkivet i Lund, Svante Svärdströms samling med forskning på dalmålneriet som finns på Riksarkivet, Dalarnas museum i Falun, och Nordiska museet i Stockholm. En del bilder fanns redan på SMA från tidigare inventeringsresor; Peter Söderbäck gjorde många inventeringsresor under 1980-talet, och Inger var mycket på Folklivsarkivet i Lund. Men i samband med det nya projektet gjorde jag kompletterande inventeringsresor till Lund, Falun, Leksand, Hudikvall och Härnösand. Boken har just kommit från tryckeriet.

Local siglum		RIdIM siglum	to indicate documentation on verso check (✓) here: ☒	Local reproduction type / size FD PH 18 x 18
ARTIST / dates / school Albertus Pictor, his school I/about 1440/45- about 1509/Swedish -1 a				
TITLE / date / place produced Yttersta domen [The Last Judgement] /1487/ Gryta				
LOCATION country / city / museum or collection // museum cat. no. / museum inv. no. S/Gryta church (Uppland)				
MEDIUM al secco	SIZE (height x width)	Photo source Sw. RIdIM-c. w. 11 (2,5,10)		
TOTALS: performers 2 non-performers 2 instruments 2				
MUSIC NOTATION: <i>legible</i> <i>non-legible</i> <i>identified:</i>				
PERFORMERS AND INSTRUMENTS indicating each performer (group by group), sex, INSTRUMENT (with				
2 <u>angels</u> : 2 <u>CURVED TRUMPETS</u>				
Biblical, the <u>Last Judgement</u> ; <u>decoration</u> / PICTORIAL CATEGORY / SETTING / OCCASION FOR MUSIC // other iconographical information				

Kataklogkort från bildkatalogen.

Här är det rika, lantliga gästbud som dominerar, med taffelmusik och dans – bröllopståg där glada spelmän underhåller med fiol och blåsinstrument, men också herdar som vaktar sina hjordar med enorma horn och långa lurar. Vi får se den förlorade sonen dansa med skökorna, änglar blåsa i lurar och trumpeter på den yttersta dagen.

Vilka arbetsuppgifter har du mer?

På senare år har det mest varit forskning. Jag sitter med lupp och tittar på bilder. Om jag har en hög bilder försöker jag hitta en röd tråd. Jag läser in mig på området. Det kan till exempel vara en bild av 1700-talsartister i silhuetter och då läser jag om svensk 1700-talsteater och om silhuetter. Jag hade en bild av några franska gravyrer och då fick jag hjälp av en fransman som är låntagare på biblioteket. De senaste sju åren har jag inte katalogiserat. Jag har jobbat med boken om bonadsmåleriet och hjälpt kunder som frågar efter bilder med musikmotiv. Senast var det en författare som skrev medicinsk litteratur och som ville ha en bild som illustrerade sång. Det viktiga var hur hjärta och puls reagerar för sångare vid konsert eller hemma. Den bild som kunden vill ha skannas och skickas till kunden. Priset för kunden blir enligt bildleverantörernas förenings prislista. Fotografierna av bilderna är inte fria även om det gäller en kalkmålning från 1500-talet. Kunden betalar för rätten att använda bibliotekets fotografi. En annan fråga kom från en fiolbyggare som ville se avbildningar av fioler med 6 eller 8 strängar i gamla konstbilder. TV ville ha ett porträtt av Jenny Lind. Ibland är det ett bokförlag eller tidskrift som vill ha någon illustration.

Hur ser din framtid ut?

Framtiden här på biblioteket slutar för mig under 2009. Men först ska jag skriva en artikel i Dokumenterat: bulletin från Statens musikbibliotek <http://www.muslib.se/publ/bulletin.html>. Den ska handla om kyrkomålaren Albertus Pictor eftersom det i år är 500 år sedan han dog <http://www.albertuspictor.com/jubileum.htm>. För framtiden önskar jag att diabilderna och negativen får en bättre förvaring. De ska stå torrt och kallt.

Ingebjørg Barth Magnus. Foto: Lars Lindgren.

Svenskt visarkivs vis- och låtregister nu på webben!

Lena Forsgren och Matthias Boström
Svenskt visarkiv

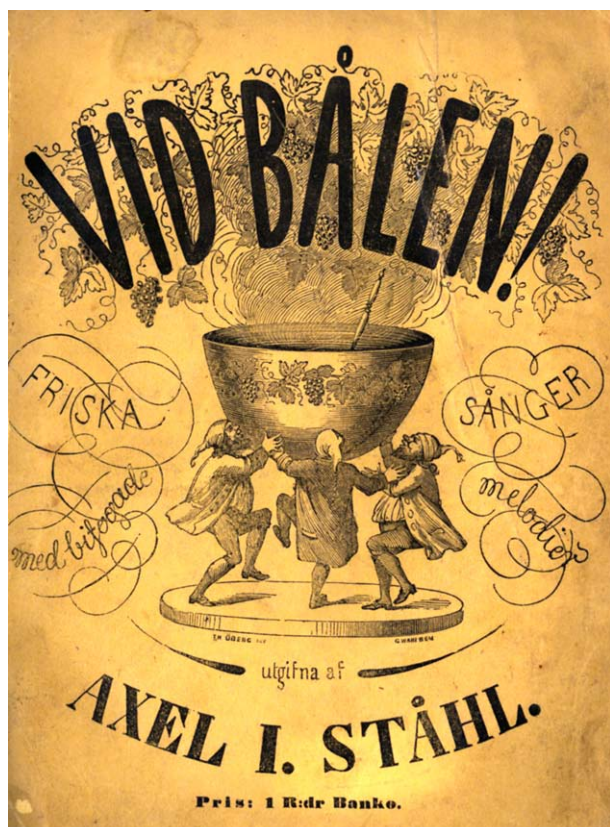
Visarkivet har ända sedan starten 1951 systematiserat och katalogiserat visor. Från början gjordes detta i pärmar och diverse kortkataloger, men numera görs det naturligtvis i ett dataregister. Från och med februari 2009 är vis- och låtregistret även tillgängligt på webben.

Med hjälp av sökverktygen på sidan kan man själv leta efter visor och låtar. Förutom fritextsökning finns det ingångar för titel och textbörjan, namn på medverkande (kompositör, textförfattare, arrangör, artist), trycksak och tryckår. Om en sökning ger resultat får man upp en träfflista med titel, textbörjan och tryckår. Man kan sedan klicka på titeln för att se mer, såsom eventuella upphovsmän, huruvida både text och noter finns, antal strofer och dylikt. Om visan ingår i en publikation framgår det av posten, vilket är speciellt användbart för bibliotek som kanske har ett exemplar i sin samling.

Av tekniska och upphovsrättsliga skäl kan Visarkivet inte lägga ut själva trycken, men vem som helst kan via webbgränssnittet enkelt skicka iväg en beställning eller en fråga till våra arkivarier.

Det finns i nuläget sammanlagt nästan 140 000 poster i Visarkivets vis- och låtregister, och nya poster tillförs kontinuerligt. Åtskilliga visor förekommer dock flera gånger eftersom varje förekomst får en egen post. I ett specialfall, 1986 års psalmbok, har början på varje vers registrerats.

Adressen till registret är <http://katalog.visarkiv.se>

”Vid bålen”, en visbok utgiven 1854 av Axel I. Ståhl (pseudonym för Ludvig Theodor Öberg), är en av de många publikationer vars innehåll är sökbart genom Visarkivets vis- och låtregister.